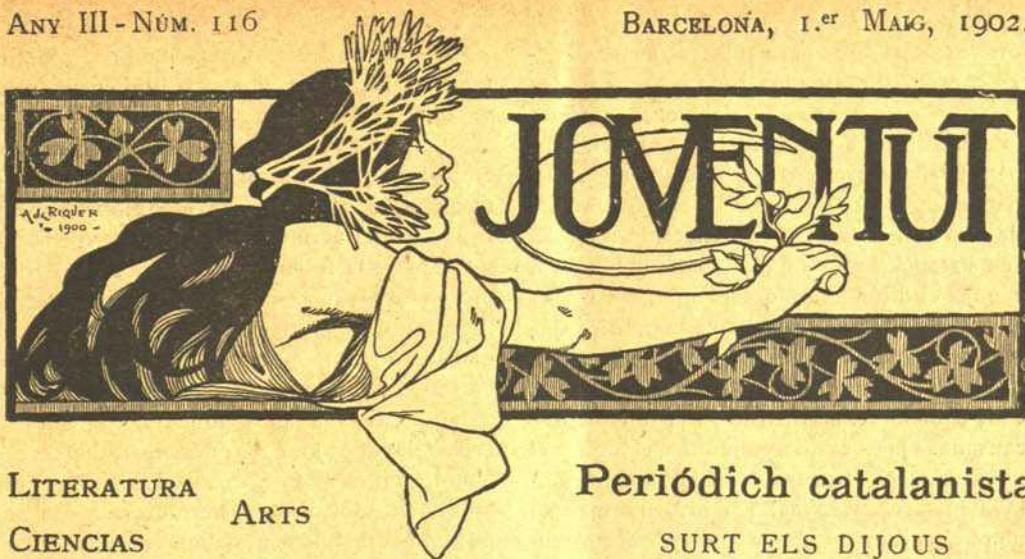

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20 CÉNTIMS
» ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40 »
» » SENSE FOLLETINS.	25 »

SUMARI:

Feyna á fer, per Ildefons Suñol — Als federals de nostra terra, per Miquel Laporta. — El misteri dels blats, per Victor Oliva. — La missió del consensut, per Trinitat Monegal. — Intimitats, per Francesch Armengol y Durán. — La filosofia nacional de Catalunya, per Antón Busquets y Punset. — Consells á un esperit jove que vol deixar la vall per la ciutat: III, per F. Pujulá y Vallès. — Teatres, per Emili Tintorer. — Revista musical, per Joaquim Pena. — Revista de revistes, per G. Zanné. — Nocturn, per Pere Prat Jabal-lí. — Jochs Florals de Barcelona de 1902: Veredict. — Novas.

FOLLETÍ:

CROQUIS CIUTADANS, per Apeles Mestres. Plech 11.
L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg.
Pròlech: plech II.

FEYNA Á FER

Qu'es un moviment total el Catalanisme, ningú ho ignora; que dintre d'ell hi há tots els colors, tots els matisos politichs, sols ho negan els seus enemichs negres que l'acusen de vermell, els seus enemichs vermells que l'acusen de negre. Quina tristesa fa veure cóm se perpetúa, en els temps que som, la critica vella y rutinaria que tot ho veu al través del cristall d'un dogma politich, que tot ho judica y ho analisa ab l'entiment enterbolit per alguna passió petita!

En aquests pobles llatins, que no més

s'enamoran de las doctrinas pera portar després ab entussiasme'l jou dels homes que las invocan, no's pot comprendre la politica científica, evolutiva, pacienta, dels pobles del Nort. Necessitan ideals que furiosament se'ls emportin, idols que'ls embruteixin y'ls enganyin, violentas conmocions que fassin trontollar els fonaments de la seva vida. Avansen á batzegadas; passen tot d'un cop del ensopiment al deliri. Pateixen encara la espantosa febre inoculada pel despotisme de l'antiga Roma.

Quan no es la idea religiosa-politica que tiranisa la conciencia, es la idea jacobina que imposa la llibertat per la força de las armas. Els fets, la experiencia, de res serveixen. Tothóm té un criteri tancat, una metafisica grabada al esperit, que resol tots els problemas. Ningú estudia, ningú observa. Las ánimas son clixés impresionats que no serveixen més que pera tirar positius d'una sola imatge.

Y, nosaltres els catalans, també ho som aixís, encara que moltes vegadas ens dolgui el confessarho. Si hem de creure á la Historia, no ho som certament per rassa y per naturalesa, donchs constituïm, junt ab algun altre poble del Mitjdia d'Europa, una excepció remarcable dins de la civilisació llatina, però ho som per una educació de

quatre sigles, que pesa sobre'l nostre esperit com una llosa de marbre.

No es extrany, aixís, qu'al pendre'l Catalanisme la seva forma política actual, casi bé tots els nostres crítichs, malalts de raquitisme dogmàtich, se preocupessin solzament de veure ahont podian classificarlo dintre del seu sistema, quin nom havian de donarli, segons el diccionari, que'ls hi serveix pera fer els seus temas aburrits de la política diària. Perque aquí, en aquesta terra, la gent, quan ha donat un nom á cada moviment, á cada avens, á cada institució, ja queda desencansada. Qu'es cas d'averiguar y estudiar el pensament positivista que'l Catalanisme portava en sas entranyas! Lo interessant era'l nom, el calificatfu, la marca de fàbrica coneguda de tothóm. Y es clar, com que no enmotllava bé dins del criteri absolut de cada crítich, com que no satisfeya las sevas passions políticas, el calificavan de negre'ls qu'eran vermells, de vermell els qu'eran negres, sens adonarse de que hi havia, en aquest moviment formidable d'opinió, una serie riquíssima de tons y de colors.

Nosaltres, ja ho sabem ben bé del cert, que n'hi há molts de catalanistas avensats y liberals: però també sabem que hi há diferencias essencials entre ells y'ls demócratas á la espanyola.

Limitarse á defensar els principis abstractes de la Revolució y exagerarlos, será, si's vol, una feyna fácil y agradable, donchs pera ferla basta aprendre la política en els llibres, exposar la doctrina ab paraulas que la embelleixin y l'adormin, excitar la imaginació del nostre poble, fentli entreveure dias molt pròxims de felicitat y de justicia. Però es feyna vella y desacreditada, que ja no porta en lloch sinó á aixecar reputacions inmerecudas y á fer naixe'l desengany en el cor dels homes.

El Catalanisme es una derivació del particularisme científich; ha de buscar, donchs, las arrels de la política en la realitat modesta y variada, en l'estudi pacient y seriós dels fets socials. Si alguna cosa deu significar el Catalanisme lliberal en els temps que som, es el desenrotllament orgánich dels principis moderns, que fins ara no més els

hem vist escrits en las lleys y en las constitucions, sense cap mena d'influencia en la vida.

Rompudas y desfetas las organisacions corcadas del món antich per las grans terrabastadas d'Inglaterra en el sigle xvii y de Fransa en el xviii, sols va quedar vivent el principi de la llibertat dels homes, però tan mort y soterrat com avans, el principi de la llibertat dels pobles. Els homes n'estavan plens de drets teòrichs, però l'Estat se reservava'ls efectius, venint aixís á recullir la herencia repulsiva dels monarcas absoluts. Desd'allavors, al menys en la nostra terra, no hem tingut més remey que reconeix qu'eram legalment molt lliures, però ho hem reconegut en els mateixos moments en que l'Estat no'ns deixava ni respirar, si tractavam de probarla ab fets la nostra llibertat consagrada per la llei.

Y es que no n'hi há prou ab dirho que's va endevant, sinó qu'es precis anarhi. Observém com per tot arreu ahont el progrés hi va arribar sols per l'esclat d'idees novas, no realizadas en la vida, n'están cansats del doctrinarisme democràtich, perque no hi troban més que una diferencia purament de nom ab el doctrinarisme absolutista. Observém com la gent lliberal que té seny, y pensa, y estudia, ja no s'accontenta de Còdichs immortals, d'himnes entusiastas, de revolucions gloriosas: vol milloras positives, y las demana, no ab discursos eloquents, sinó ab organisacions que constitueixin una garantia contra la forsa absorbent y dominadora del Estat.

Aixís obran las classes trevalladoras, á las que la llibertat, per si sola, no ha pogut defensar dels abusos d'alguns capitalistas, que precisament la invocan la llibertat absoluta pera lligitimar l'us de la forsa social que'ls hi dona la riquesa. Aixís procedeixen avuy tots els estaments, tots els grupos d'homes que's senten lligats per interessos comuns ó per ideas análogas. Aixís es com ha de ferse una reconstrucció d'organismes naturals autònoms, en tot lo que's refereixi á la regulació de la seva vida interna, que serveixi de defensa contra aquesta inaguantable tirania del Estat modern, que's diu democràtich no perque ho sigui, sinó pera satisfer las ignocentas aspiracions dels liberals á la

francesa y á la espanyola, qu'ab els noms ja s'acontentan.

Heuslaqui la rahó d'ésser dels lliberals catalanistas, qu'aborreixen el jacobinisme per despòtich, y'l centralisme per atrassat y reaccionari. Heuslaqui la feyna á fer que tenen, la d'encarnar en la vida las llibertats abstractas, que de res serveixen mentres no's mouhen del món de las ideas.

ILDEFONS SUÑOL.

ALS FEDERALS D'AQUESTA TERRA

May amago las meas ideas, y en l'ordre de lo politich me penso que n'he dat probas. Si, donchs, no's creu encertat lo que vaig á dir, al menys se trobará sincer com ho es.

No'ns enganyem nosaltres mateixos els federals fentnos la ilusió de que'l nostre partit es encara robust y fort. No solament no es fort y robust, sinó que ni sisquera es; perque mori ab en Pi y Margall, quals talent, prestigi, venerabilitat é historia havian estat la seva ànima.

Lo que no mori ni podia morir ab aquell home ilustre es el federalisme; perque aquest es una aspiració consubstancial ab els pobles del món civilisats, que si per ésser pobles senten ab forsa son dret á l'autonomia, per ésser civilisats la volen agermanada ab la que reconeixen en els altres tan de dret natural com en ells mateixos.

A las darrerías del estiu que s'acosta, s'ha de fer á Madrid una assemblea de federals de todas bandas d'Espanya pera reorganisar el partit. Temps perdut y negoci pels fondistas y las desesperas, al meu modo de veure; que més santament fariam els federals catalans quedantnos á casa, vull dir á Catalunya, y parlant *nos ab nos* de las nostras cosas, que anant á lligarnos ab la cadeneta dels acorts que's prenguin á Madrid per majorías que serán molt espanyolas, però de segur gens catalanas.

De las ideas l'home n'aprofita aspectes para ferne partits, y aquests viuen després més del home que dels aspectes. El partit federal, si hem de parlar sense ganas d'enganyarnos ni d'enganyar als altres, tenia més de piista que de federal per molts dels nostres correli-

gionaris de Catalunya y de fora d'ella. Per aixó s'ha mort ab en Pi y Margall, al meu entendre.

Es cert qu'encara en algunas poblacions de Catalunya hi há bons núcleus de federals; però estich segur que, sense trigar gayre, pararán en factors electorals dels problemas que no trascendeixin més lluny del poble ó de la ciutat, si no prenem una resolució ferma salvadora, qu'enlayri'ls esperits catalans y dongui sanitsos aprofitament á energias que d'altre modo foran perdudas.

Es hora de sumar per Catalunya: veusho aquí.

MIQUEL LAPORTA.

EL MISTERI DELS BLATS

Quén son de fecondas las riberas del Nill
Las inundacions las assahonan y l'enginy
dels egipciachs las cubreix de mantells de
forment y hortalissa. Verdas ó dauradas,
sempre plenas de sol, contrastant ab la nue-
sa del desert, aquellas planas inmensas enci-
san la mirada.

De las casetas blancas, baixetas, totas en-
sorradas per no pujar més de las plantas, ne
surten els conreuhadors á recullir, tres ó
quatre vegadas l'any, el fruyt de sos afanyes,
y mentres tant acaronan ab la vista'ls camps
amarats de sol, rublerts de vida.

Y de vida comunicativa. Els joves bé prou
ho senten, y tot sovint van á banyarse en
aquell baf de feconditat y d'amor, d'amor
poderós que barreja la terra, l'aygua y'l sol,
y d'ells ne treu el pa.

Pera ferse forts, pera pujar ben drets y
sans, pera resistir l'ardor del desert, pera ca-
minar dias y dias sense cansarse, se'n van
als camps, á la fornal abrusadora en que's
cou l'aliment d'un any, y allá corren y treva-
llan y suan, y al retornar al casinyó, quan
l'horitzó's tenyeix de porpra, comprenen la
generosa Natura, y ayman.

L'amor inmens que nia en el cor de tots,
s'orienta en sas ànimas juvenils, s'enforteix y
pren objecte. Sorral amunt hi há altres ca-
sals y altres camps, y allá se'n han anat,
guiats per las atraccions misteriosas, bus-
cant companya.

Y la troban, la troban sempre la primitiva

verge que respón a sos primitius desitjos, la dona que comprén sos ideals d'amor.

Quants viatjes fan alashoras, quina manera d'espantar las sargantanas y llargandaixos tot seguint els camins vorejats de matas en aquelles terribles mitj-diadas d'estiu! Ab quina divina valentia travessen els grupos de cocodrils farts, qu'están ajassats a las voras fangosas del riu!

El dia de la benedicció es arribat. Els amants fugen dels camins y s'endinzan pels camps onejants de blat groch. El blat, cada vegada més alt, arriba a cubrirlos, y alashoras surt un faune que, posantse un dit als llabis... bufa. Las espigas van y venen, y tot onejant cantan als amants felissos el cant de la vida...

Las planas han tornat a florir, y del maridatge de l'aygua, de la terra y del sol n'ha tornat a surtir l'or de las espigas.

Al casal hi há una barraca més, una caseta potser més menuda que las otras, y sobre tot més blanca: es d'un blanch de llet que'l sol fa lluhir convertintlo en foc de reflexos.

A la mitj-diada, quan la terra's converteix en una fornall abrasadora en que s'hi couen noves vidas, surt de la caseta una dona ab una criatura als brassos.

La dona, mitj nua, mostra sa bellesa maternal triomfant, més hermosa en quant ha donat sos fruyts; y tot caminant y acarontant al infantó, li va treient la robeta. A ple camp y a ple sol, el nen tot nu apar una armónica sinfonia de tons d'or y rosa.

Las espigas els acullen vibrant, al reconeixen el fruyt del amor que protegiren. La mare las coll-torsa, las ajau, hi posa assobre son fillet y s'agenolla a contemplarlo. Els blats s'inclinan mansament pera fer pessigolles ab las arestas al infant ajegut, que somriu al sol, a las plantas, al ayre, y bat ab joya de mans y peus, sentintse fort per aquells bes de tota la Natura.

Aquesta es la primera missa de la nova mare, la primera invocació del nou nat al deu Sol que tot ho feconda, l'augusta consagració d'una vida a la generosa terra, l'acció de gracias per la santificació d'un amor que no ha sigut estéril.

Els blats semblan estarne joyosos del fruyt del misteri, y tot moventse a compás, com el suau onejar d'un mar tranquil, cantan la despedida a la mare y al fill, que se'n van. Apoyat en un arbre'l faune's posa un dit als llabis y somriu serenament veyent las caricias que fa la dona a son més preuhat joyell.

VÍCTOR OLIVA.

LA MISSIÓ DEL CONVENTSUT

Apóstol, en sentit metafísich, es el gran propagador d'alguna doctrina, malgrat aquesta no's refereixi a escola religiosa o punt dogmátich.

En la historia de la Humanitat son innumbrables els apóstols. Totas las religions, totas las teorías filosóficas y politicas tingueren sos partidaris entusiastas que las propagaren. Els noms d'ells son prou coneguts, tant si sas teorías foren acceptadas per espay d'un jorn, com si sa duració fou qüestió de segles. Els uns vegeren en vida sas doctrinas admesas y acatadas; els altres rebutjadas arreu, essent admítadas per un curtíssim número de deixebles. Els menys foren glorificats en vida; els més foren ridiculitzats y fins sacrificats, malgrat sas doctrinas haguessin d'ésser acceptadas més tart. De tots ne parla ab respecte la Humanitat.

En nostres dias son pochels els que de bona fe, y guiats tan sols per l'amor a la Humanitat, a llur patria, predican doctrinas qu'ells creuen salvadoras. Son comptats els conventsuts qu'están disposats fins al menyspreu y al sacrifici per assolir la implantació de llurs ideals.

En cambi, son innumbrables els que com apóstols se presenten predicant vellas doctrinas en las qu'ells mateixos no creuen, ab las que encisan y enlluhernan al públich pera aixis surar ells, confonent l'apóstol ab el xerreyre de la fira. Son molts tambéls que, conventsuts de la bondat de sas doctrinas, sia per peresa o per egoisme, no las predican y las guardan en son dintre com si tinguessin por de que al surtir perdessin la flayre qu'ells fruïxen. Y altres n'hi há que no las predican per por de que, essent massa avensadas,

produheixin fonda pertorbació en la societat, puig temen que la massa del públich no estigui prou preparada pera sas elucubracions, y per tant no pugui enténdrelas, donant lloch á preocupacions y á la perdua de la tranquil·tat de sos contemporanis.

No es dels primers dels que vull parlar: ja n'he parlat prou per ara. El dia que'l poble ab son menyspreu els obligui á silenci etern, tindran son merescut.

Als peresosos y egoistas dech recomanárlosi que «si son fills del passat, son els pares del esdevenir; que sos pensaments son sos fills y que no deuen deixarlos morir en l'abandono (1);» que si tothom, si'ls antichs, si nostres antepassats haguessin fet com ells, la Humanitat aniria encara ab bolquers, y que'lls se trobarien en un estat digne del salvatge; que si reberen instrucció y ab ella pogueren coneixe més part de la Veritat, sa obligació es donarla á coneixe també; que'ls coneixements no'ls adquiriren en plena propietat, sinó que, administradors (en part) del saber del poble, á ell deuen darlos á coneixe y transmètre'ls á sos successors per augmentar tot lo possible'l capdal universal del saber humá; en fi, que son silenci es un crim.

Y als poruchs y cobarts, «que no es pas per res que senten en son dintre simpatia per certs principis y repugnancia per altres»; «que l'home ab totas sas facultats, sas aspiracions, sas creencias, no es pas un accident, es el producte del temps»; y que l'home, «se pot considerar ab just titul com una de las mil y mil foras per las que obra la Causa ignota; y quan la causa desconeguda produhelx en ell certa creencia, no té pas necessitat

d'altre titul pera manifestarla.» No'ls espantin els efectes de sas doctrinas, puig «ellas produhirán l'efecte que podrán»; sobre tot, sápigán y tinguin sempre present que «l'home prudent no mira pas la fe qu'ell porta en son dintre com un accident sens importancia. Manifesta sense temor la veritat suprema que percebeix; sab que llavors, passi lo que passi, desempenya son veritable paper en el món; sab que si assoleix el cambi volgut, está bé; si ell s'enfonza, está bé encara, però sens dubte *menos* bé.»

Aixís, donchs, tot individu que ab sos estudis y ab fort capdal de coneixements creu de bona fe haver assolit la Veritat suprema, ó quan menys una veritat més ampla que la coneguda, sia'l que sia'l camp ahont aquesta tingui sa aplicació, deu donarla á coneixe á sos semblants; deu propagarla, puig el callársela es delict de lesa Humanitat; deu predicarla ab calor y entusiasme, procurant portar arreu el convenciment. Però, ensemps, no deu oblidar may que no pot deixar de respectar, ni un sol moment, las opinions d'altri, per absurdas que li semblin, puig sempre *en las ideas, per falsas que stan, hi há quelcóm de veritat*, y aixó es lo que las fa respectables.

Y si sas doctrinas no son admesas, es potser efecte de que no son prou bonas, y cal millorarlas, ó bé de que'l terror no está prou preparat. Tal volta un altre jorn daran son fruyt. Mes si ell n'está convensut, avant sempre, que'l ferho es son dever; tal es la misió del apóstol, tal el dever del convensut.

(1) H. Spencer, lo mateix que las altrás citas.

INTIMITATS (1)

Pensava en tu, y mos pares, l'altre día,
mirantme capficat,
ab interés van dirme: — Fill, ¿qué pensas?
¿qu'estás enamorat? —
Y no sé pas comprendre qué ho faria,
mes al d rlos que no,
ma mare somrigué desconfiada
y'm va fer un petó.

Las dugas violetas que clavadas
dessota del teu nom m'has enviat,
com á sagell d'amor las he besadas;
y, essent aquestas cosas tan sagradas,
ab mitja por mos llabis hi he posat.

Y quan, ja feta rosa la poncella,
vejém la carta en mon sagrari vell,
com qui de nou l'antich amor sagella,
á mi'm dirá una viola: — Un bes per ella. —
y á n'a tu't dirá l'altra: — Un bes per ell. —

(1) Fragments de la composició guanyadora de la Flor natural en el certamen literari-musical de Sabadell, celebrat el día 13 del prop passat abril.

LA FILOSOFIA NACIONAL DE CATALUNYA

Titul sugestiu es el del llibre nou de mossén Salvador Bové. Titul qu'encarna l'època florida del pensament català, del quin semblan allunyar-se una pila de pensadors y artistes de casa nostra.

Si bé es cert que la filosofia, ó més ben dit, la base filosòfica de mossén Bové, arrenca del ideal catòlich en tota sa puresa, com fermament crech jo, no deixa de mostrarse simpàtica y fins estimable als que no combregan, per ara, en els nostres ideals, que si bé han sigut prostituhits per la incessant rutina adoptada en els centres d'ensenyansa, ahont no deixan volar l'intellecte sinó que l'amotllan terriblement, no hi há dubte que tenen el fons de veritable avens y regeneració. Y á n'aquí va mossén Bové: á probarho cóm per l'avens de Catalunya las doctrinas catòlicas, solidadas per criteris amples y grans, poden ésser l'esperit agermanador de la rassa, fentla avensar molt enllá en las lluytas dels segles.

La veritable filosofia cristiana que'ns mostra'l citat escriptor, quin bon paper no fa en aquests temps! ¿Y per qué? Perque portan la llevar sana d'una civilisació veritat, d'un desencarcament profitós pera la nostra patria, ahont no s'ha fixat encara l'esperit propi, ahont hi regnan un sens fi d'ideals els més d'ells descabellats y febles, que no poden persistir ni eternisarse en aquest terror hospitalari. Enhorabona, estudiém las doctrinas que'ns mostran inteligencias foranas; aguaytém Nort enllá, però sense deixar l'esperit de rassa, tan original com es el nostre, tan propi y característich y qu'ha donat que dir y sentir en tot temps y á tot el món. Nosaltres, qu'hem estudiat en *La Tradició Catalana* ab els ulls ben oberts y ab l'ànima ben anhelosa de llum, ens hem convensut, contra lo que pugan dir y pensar altres cervells, que ab conciencia ben cristiana y ab la Fe ben viva predicada per Jesucrist, podém formar fins en las filas dels homes més avençats en aquesta lluyta de la renaixensa de la nostra patria. Tot y á pesar de ridiculas imposicions.

La doctrina de Jesucrist es massa gran, massa hermosa pera subjectarse á exclusivismes é imposicions ridiculas, com pretenen alguns gerárquichs de la nostra Iglesia. Y si aquests no fossin, quant camp no hauriam guanyat! mentres qu'ara l'aném reduhint, y quedantnos sols, ben sols.

No'ns digui ningú que'ls nostres enemichs sigan sectaris: també ho som nosaltres de sectaris. Tots els qu'avuy lluytan en las filas del Catolicisme, apart de reduhida excepció, solament congrian tempestas atropellantho tot, sense respectar res, deixant arreconada

la Caritat, que sembla l'hajan desterrada ja de las *virtuts teologals*, ferm estrep de la Doctrina del Martre del Calvari.

Fixémnoshi bé: els que forman el *bando* de polemistas del Catolicisme oficial, s'han amannerat y ridiculizat tant, que's fan dignes de compassió y llástima, llevat, com hem dit, d'alguna honrada excepció; y'ls que forman el contrari's troban en el mateix cas; y es que's respira en l'ambient general d'aquesta malura nascuda de dos segles ensá. Y ara si'ns fixém en els que, surtits del *bando* oficial catòlich, volen reformar la Iglesia de Jesucrist, els trobarém qu'ofereixen més mal aspecte encara. Qu'ho diga la campanya duta á terme per en Pey Ordeix, tan hermosa al comens y tan trista y lletja á las acaballas, qu'ha arribat fins á certa degradació moral! Y aixó, si bé plau als sectaris que van en contra de nostras creencias, indigna á la generalitat que lluyta per sanear l'atmósfera corrompuda qu'amenassa ofegar á uns y altres. Y tot perque'ls apóstols moderns de Jesucrist no aguantan, com haurian de fer, la santa senyera de Pau y Caritat. Y aixis no es extrany que's captin la indignació dels contraris. D'altra manera no passaria. Si tornessin entre nosaltres Sant Agustí, Sant Tomás d'Aquino, Sant Joan de la Creu, Fra Lluís de Granada, Fra Lluís de León, Escoto, Santa Teresa de Jesús y tants y tants d'altres, mereixerian el respecte dels que no combregan en nostres ideals de Religió, puig aquests veuen en ells als apóstols convensuts, quinas obras els parlan al cor. Y més adequat al nostre módo d'ésser, trobém entre aquells grans homes al Beat Ramón Llull, Vives, Llorens, Balmes y Torras y Bages. Aquests, qu'han nascut en nostre terror, qu'han respirat l'alé de Catalunya, sanitos y encoratjador, poden formar el nostre criteri.

Estudiant las obras del primer qu'hem citat, el Beat Ramón Llull, mossén Bové pretén, ab claretat d'ingeni y acopi de doctrina, probarho palesament. ¿Logra deixarho sentat? Si, y de debó. Parlém, donchs, un moment del llibre que'ns ocupa, encara que no ab la extensió qu'es necessaria, per privárnosho'l poch espay de que disposém.

Esdevinguda la lluyta d'escolas en el sentit filosòfich, á pesar d'aplanarse ignominiosament el sentit veridich, sia per la causa en que vulgan presentarho'ls polemistas, no s'esmortuix pas may el caliu del criteri rahonal; aixó no té retop, prenguis pel cantó que's vulla. Els homes qu'en el transcurs dels segles han donat llum al pensament, com es natural, hi han caygut en la gran lluyta, empesos uns per rahons de conciencia, altres per sectarisme candent, y la gran riuhada se n'ha endut á la humanitat pensa-

dora, naixent las diversas tendencias qu'ab el nom d'escolas han perseverat, ó no, en la universal causa del pensament. Aquestas s'han anat esclariant, tant, qu'han quedat reduhidas á un grupo petit, si bé més ferm per cada part, continuant ara calmosa, ara rabenta, la causa filosòfica. A punts tan delicats ha arribat en certas èpocas, qu'han caygut en la heretjia homes grans, portats per l'entussiasme y per la bona fé.

Un análisis ben complet de la filosofia llulliana'l fa'l doctor Bové en l'obra que tenim devant, probant ab rahons convincentes com la escola d'en Llull conté tot lo més bo de la escociana; no seguint per res llur exclusivisme y desviaments.

Ens pinta de mà mestra la figura del gran Llull ab son esperit conservador, moderat, amich del just medi, sens ésser gens revolucionari, resultant el seu sistema la unió armonisada dels sistemes de Plató y Aristòtil, tenint ademés la ventatja de no mostrarse tancat.

Eminentment psicològica es la filosofia del Doctor Arcangélich: el taranná del nostre poble es psicólech: donchs treym per consequència que la filosofia de Llull es la filosofia nacional de Catalunya.

Els grans filosops-psicólechs Reid y Hamilton patian ó adolian d'exclusivisme, mentres que Llull el desterra completament, no deixant de tenir lo bo d'aquesta escola.

Un gran deixeble d'en Llull, en Ramon Sibiude, ens ne dona probas ben claras. Ab la necessitat peremptoria d'una ciencia universal, trobém que la psicologia llulliana es experimental é inductiva, extenentla'l citat Sibiude fins á la Teologia natural; donchs no'ns cal eixir fora Catalunya pera trobar una filosofia que lligui ab el seu esperit, la tenim ab el gran Arcangélich; y aquesta resulta moderada, plena de seny y humil; proclamant la limitació de las facultats humanas, la sensitiva y la racional, com algunas escolas ben modernas.

Després de ben analisada la doctrina de Llull, fa historia del llullisme, enumerant las aprobacions pontificias d'aquesta doctrina.

Contraris ha tingut, com tota causa, la doctrina llulliana, fins entre la gent de nostra Iglesia, y per cert alguns empedrehits sectaris, com ha pogut ben veure y trobar l'autor d'aquest llibre, patint algún disgust en qüestions de censuras. Recordém prou, encara, una polémica sostinguda no fa molt ab un clergue, qui fins arribá á apartarse de las formas correctas: tal era la passió ab que combatia la doctrina del Martre de Randa; doctrina hermosa y sana, filla del penediment y mare del martiri, que per quelcóm meresqué son creador el nom de Doctor Iluminat.

Propáguila tant com puga, mossén Bové,

aquesta doctrina qu'ha de trobar, sens dubte, molts adeptes, sobre tot dintre nostra terra, ahont, fins ara, s'ha fet ben poca propaganda de las obras del Beat, que deurian popularisarse procurant no fos tan costosa llur adquisició. A n'aixó enteném que va mossén Bové, afegintli la publicació de la *Revista Luliana*, ahont s'hi publican per folletí las obras més triadas del Beat, ab notas y comentaris molt encertats.

No cal dir ab quin entussiasme felicitém al amich reverent per la publicació de la seva obra, y li ategim las mercés més corals per l'exemplar qu'ab afectuosa dedicatòria'ns enviá.

CONSELLS Á UN ESPERIT JOVE, QUE VOL DEIXAR LA VALL PER LA CIUTAT

III

¿Sabs qué he pensat? Que si m'escoltas gayre, farás tart. Aixó succeheix á ciutat á molta gent, que's passa la vida parlant del modo de viure, ó acaparant pera viure, y á la fi no viuhen gens. No viuhen gens en experiència, perque bé ó malament, desde'l moment que fan actes de vida, viuhen. De totes maneres la cosa fa riure; com fa riure aquell que dubta sobre quin tren ha de pendre, y's queda en terra, y com fan riure'ls cullidors d'or d'Alaska, que bo y cullint or se moren de fam.

Bo es, no obstant, que t'acostumis á adquirir els vicis de ciutat, ja qu'allí vols anar á viure. Acostúmat, donchs, ja, á perdre'l temps pensant en lo qu'has de fer sense fer res; que si vici es aquest dels més dolents, per lo mateix te será molt útil á ciutat. Pensa que res al món hi há que sigui inútil, com res hi há que sigui mal fet, donchs ja sabs que'l capellá li va respondre al geperut que protestava d'aquesta afirmació, que may havia vist un gep tan ben fet. Res hi há que sigui inútil, y en quant als vicis, apéndrels te será més útil que las virtuts, per'anar á ciutat. El per qué jo te'l diré: Lo primer que's necessita pera privar en un lloch determinat, es ésser

simpàtich als que't voltan. Si, donchs, á ciutat t'hi presentas ab virtuts, com que tothóm vol passar per virtuós, tothóm te tindrà enveja y por de que'ls aventatjis als ulls dels altres, y trevallarán pera enfonzarte. Si't presentas á ciutat ab vicis y defectes, com que tothóm se coneix els propis quan se mira adintre, els teus vicis y defectes els hi semblará que disculpan els seus, y procurarán enlayrarte pera que't vegin. Pera que't vegin els defectes y vicis. Quan el govern d'un pais roba y's corromp, el poble's corromp y roba; y no perque ho aprengui d'aquell, sinó perque'l corrompres y pendre lo dels altres á ciutat ho tenen en la massa de las sanchs, y ho posan de manifest quan troban en els de dalt excusa.

Si á ciutat, donchs, vols privar—cosa que ja t'he dit no't donará la joya de la vida—beu malgrat no tinguís set, fuma malgrat no'n sentís ganas. Si pots beure aygua clara, no la beguis pollada. Si vols fumar en pipa y no'n tens, féstela; si no te la sabs fer, cómprala; si no la pots comprar, demánala; si no te la volen donar, prenla á qui'n tingui dugas. Si no pots fer res de tot aixó, haurás sigut un ilús al voler fumar en pipa. Perque es ilús l'home de ciutat qu'esperansa en ideals que no podrà realisar. Y'l gran secret de la vida es saber qu'es lo qu'hem de voler y qu'es lo que no. Per aixó jo t'aconsello que no donguis importancia al odi y á la estimació en sí, sinó á la direcció que portan, donchs odiar tothóm ho sab fer, y estimar també; lo que no saben molts es odiar á qui s'ha d'odiar y estimar á qui s'ha d'estimar. Tingas present, no obstant, que si jo't parlo d'odi es perque m'entenguis, no perque l'odi existeixi. L'odi no es més que una ficció que'ns fem, no sé per quina causa. Odiar no es més qu'estimar lo contrari. Generalisant, t'haig de dir que no has de creure en las negacions, perque ellas no existeixen: tot es afirmatiu. Y á ciutat, no obstant, tenen un carinyo entranyable per las negacions. Negan els homes que una fulla es negra, precisament perque veuen qu'es verda. La negació'ls atrau com els atrauen els abims, á n'ells que no están fets á las grans alturas. Mira si hi tenen carinyo, que pots estar segur de que, si haguessin declarat á la ignorancia positiva, el món estaria ple de sa-

bis. Afortunadament pera'ls que manan, la sabiesa fou declarada positiva.

Cal que tot aixó ho sápigas bé, pera ben guiar-te y conduhirte; mes no't sigui suficient el saberho, sinó que deus aplicarlo, perque el saber cosas no més, l'ésser erudit á secas, es ésser com las meretrius, que coneixen molts homes y no donan fills. Y tu deurás procurar donar, fer l'obra; no ja pera'ls demés, sinó per aquella gratitut á tu mateix, al centre d'atracció ó de voluntat que't fa viure; tenint sempre present que quan te morís el món s'haurá acabat.

Fent sempre aixó serás felis; però may haurás de creure qu'has atrapat la felicitat complerta, perque hi há dugas classes de sers molt desgraciats: aquells qu'aparentment son desgraciats y aquells que's pensan ésser molt ditxosos. Y son aquests darrers molt desgraciats, no solzament perque creuen una mentida la complerta ditxa, ja que á ciutat no hi existeix, sinó perque no hi há res més horrible que l'absoluta convicció d'haver arribat á lloch. Els projectes de viatge afalagan més que'l viatge; el viatge més que l'arribada. Degut á n'aixó es sens dubte que'ls homes se passen la vida fent projectes. A tu ja t'he dit que procuris viatjar sempre, y no creguis may qu'has arribat á lloch. Per aixó més m'estimaria que'm diguessis que vols veure las ciutats, que no que vas á ciutat determinada. Perque aquell que va á ciutat tart ó d'hora hi arriba, mentres que aquell que'n vol veure moltes sempre té l'esperit ocupat, y aixó es un bé. Pensa, á propòsit d'aixó, que al caminant que s'atura li costa més tornar á empendre'l viatge, y recorda que la tortuga va guanyar á la llebra, perque va fer el camí d'una tirada y la llebra hi feya descansos. Y'l descans es pera'l dia del home lo que la mort pera la eternitat. Per aixó, quan vegis que l'ànima teva descansa, deurás procurar buscarli ocupació próxima, perque tots aquells moments que res pensarás serán moments robats á la teva vida. Y si bé de la teva vida tens dret de ferne lo que vulguis, no't será profitós robarli moments. Robar moments á la vida es propi d'esperits febles. Els esperits forts ho donan tot á la vida, ó li prenen tot. Quedarse en el mitj de las cosas es acceptar el titol de mitjanía, y si sentirás midar las cosas per polsadas y fins per mili-

metres, a ningú sentiràs comptar per mitjos metres ni per mitjos pams.

Tas aspiracions, com ton caràcter y'ls actes que fassis per'atrapar ton fi, no han de consentir ésser mitjos termes, sinó qu'han d'ésser sencers. Sencer ha d'ésser lo que tu creguis, sencer allò a que aspiris, sencer lo qu'exteriorisis. Y en aquest cas determinat, a més d'ésser sencer, te recomano l'ésser sincer. Perque éssent sincer, si bé't guanyaràs molts enemichs, en cambi no veuràs en tu la hipocresia, y't trobaràs més sà que'ls altres, y seràs més que may amich de tu mateix. Y essentne tu amich, res t'importi la enemistat dels altres, perque has de tenir present que res hi hà a ciutat tan pernicios com que un mateix s'arribi a allunyar d'un mateix, donchs llavors comensan las vacilacions, els dubtes y las feblesas, y tot aixó porta als homes al abim. Y més que sincer ab els demés, deuràs esserho ab tu mateix, ja que fora de tu en res has d'esperansar, ni d'actes ni de veritat. Ni fins de las cosas que't demostrin, donchs quan algú t'afirmi alguna cosa y te la demostrí, sols hauràs de creure qu'ell està convensut de la cosa demostrada. Y quan aixó creguis, de cent vegadas, te n'hauràs equivocat cent.

Donchs generalment els homes de ciutat estan convensuts de tot, menos d'allò qu'ells mateixos se demostran. Perque has de calcular que si la intimitat ab els sabis fa que'l vulgo no'ls consideri tant, y si'ls escolans son els més irreverents ab els sants, ¿qué ha de succehir ab nosaltres mateixos, que no'ns deixem may y sempre'ns veyem de per dintre?

Per'xó jo't dich que sols aquell que respecta als altres pot respectarse a si mateix. Y t'afegeixo que si a ciutat respectas massa, estaràs ben fresch. Donchs quan donguis la mà a un caygut pera que s'aixequi, te la tallará. Lo que, en mitj de tot, sempre't será més perdonable que no que tu mateix la posis sobre'l foch, perque aixó fa molt burro.

A reveure.

TEATRES

LAS FLORS DEL DESERT.—CÓMICHS FRANCESOS.

L'altre dia varen estrenar a Romea *Las flors del desert*, drama en tres actes original d'en Jaume Brossa.

¿Es un drama simbólich? El titol aixís sembla indicarho, però'l símbol no'l trobem. Si en Brossa ha volgut dir: «la societat moderna es un desert en que'ls sentiments nobles, la conciencia, no's troban enlloch, y sols algunas floretas creixen per assi y per allà esllanguidas per la sequedat del terreny y resultan ésser las victimas de passions y egoismes mesquins»; si ha volgut dir aixó, francament, no hi sabem veure'l símbol. En un ordre moral, de flors en el desert d'en Brossa n'hi hà moltas, potser massa; puig si'ns hi fixem hi trobem: las dugas protagonistas, Maria-Lluïsa y Elvira, victimas totas dugas d'Albert, seductor de la segona y promés de la primera; totas dugas son un model de bondat; flors son també per sa bondat la cusidora, la vehina, el nen, fillet de la seduhida Elvira, y fins els demés personatjes si n'exceptuem dos que, si no models de virtut, son de lo milloret que per aqueixos mons corre: el procurador de cor tendre, la mare de Maria que ab tot y'ls seus fums es un tros de pa, y'l germà d'aquesta, que sols sabem qu'es un *calavera* perque sa mare ho diu, ne son bon exemple. De manera que'l desert queda reduhit a dos tipos: don Joan Morgades, burgés avaro, sech de cor y autoritari, y Albert, jove de talent, ambiciós, sense conciencia ni sentit moral.

Creym que hi hà un proverbi alemany que diu: «els arbres no deixan veure'l bosch.» Aquí podriam dir: «las flors no deixan veure'l desert.»

Mes, potser l'autor no ha volgut fer cap símbol, ó tal vegada n'ha volgut fer un altre que nosaltres no hem entès.

Deixem, donchs, aquest supòsit, y mirém l'obra baix un altre aspecte: com obra dramática senzillament. Aixís no passa d'ésser un drama vulgar, un melodrama escrit per un home que té més talent que recursos escénichs, més cultura que ideas originals. Tots els personatjes, si exceptuem l'Albert, son convencionalissims. Fixemnos en un, el més interessant: Elvira. La trobarém en el segón acte, en la escena millor de l'obra, enrahonant com si fos una dona d'Ibsen. Ella, una modisteta catalana seduhida y abandonada! En cambi l'Albert, sobre tot en aqueixa escena, el trobem molt just, cinich, fret, inflexible; diu lo qu'ha de dir y fa—aixó tal volta no ho creu l'autor—lo que sols fan els millors d'entre'ls molts que's troban en el seu cas. Mes en fi, fa lo que deu fer. Els de-

més, com hem dit, son tipus de melodrama, siquera's presentin menys accentuats.

Y lo mateix podem dir del desenrotlló de l'obra, ab finals d'acte efectistes a lo Pitarra, ab coincidències, casualitats y combinacions de circumstàncies que recordan aquell gènere d'obras que'ls francesos han calificat de *dramas à tiroirs*.

A pesar de tot això, en l'obra hi ha una escena que'ns va agradar. Y aquesta no es la entre las dugas xicotas en el segon acte, que trobém massa sentimental y psicológicament falsa, sinó l'anterior, entre Elvira y Albert, escena de forsa intensitat dramàtica y desenrotllada ab sobrietat. Aixó per part de l'Albert, s'entén, puig á l'Elvira, com ja hem dit, la trobém massa sabia.

De la execució no'n podem dir res d'especial. Tots estigueren discrets, sobressurtint en Borrás y la Monner.

Fa cosa d'un any, á so de bombos y tabals, debutava al Principal una companyia francesa de declamació en la que, segons els cartells, hi figuraven primers actors del *Odeon* y altres teatres de París. Varen donar tres ó quatre funcions que resultaren una ensarrodada, puig bona part del públich, atret per la *reclame*, s'hi va abonar y no va tenir més remey qu'aguantar aquelles ensopidas representacions.

Mes si'l públich ne quedá poch satisfet, molt devian quedarne l'empresari ó la mateixa companyia, que per las rahons ditas varen fer quartets. Y, com que'ls francesos y algú empresari d'aquí son tant *blagueurs*, es clar, ens han volgut *mistificar*—pendre'l pel—un altre cop; y altre cop una companyia en la que hi figuran grans primers actors francesos ha vingut á visitarnos donant tres funcions al Principal.

Ens sembla que aquesta vegada haurán vingut per llana y n'haurán surtit esquilats, donchs el públich ha tingut memoria y s'ha mostrat més discret en abonarse. El primer dia ni havia tres ó quatre palcos ocupats y cinch filas de butacas, la casi totalitat francesos, que naturalment hi anaren per cortesia. Per nostra part no hi hem tornat, puig ab un dia'n tinguérem prou.

Perque se'n necessita massa de bona voluntat per aguantar tres paradoxals obras d'en Dumas fill, potser las més dolentas, representadas per una companyia en la que hi haurán tants primers actors com vulguin, però primers actors dolents.

No's necessita importarlos de Fransa primers actors com Mr. Valmont y Mlles. Jane Even, Dayez... etc. Castellans y catalans ne tenim que'n saben bon xich més, declaman ab més naturalitat, disposan d'un repertori més escullit, y—oh vergonya!—vesteixen ab

més elegancia y més *chic* vestits més ben tallats.

Entre tots els actors y actrius, el millor sens dubte es Mr. Valmont. Parlém, donchs, únicament d'ell, puig lo que diguém d'ell pot aplicarse ab més rahó als altres, y aixis ens estalviém que *ces dames* puguin enfadar-se.

Mr. Valmont representa en *L'ami des femmes* el paper de Mr. de Ryons. Un tipo que ve á ésser la quintaessencia del *boulevardier*, espiritual, xistós, elegant, en una paraula, lo més *chic* entre lo més *chic*. Donchs bé: Mr. Valmont, ab tot y ésser un actor discret, res més que discret, ens presenta'l tipo ab tota l'allure d'un parisench de Portvendres, com si diguessim d'un *corrido* de Granollers. La seva mirada es freda y apagada, la seva fesomia no expressa may res, els seus moviments son pesats é inarmònics, y la seva veu, si bé clara y voluminosa, es d'una monotonía exemplar. Sempre l'antipática cantarella, que sols deixa de tant en tant pera esglayarnos ab crits aixordadors. Del vestir no'm parlém més.

En fi, nosaltres no podem menys que protestarne de tot això. Molt ens agradan las companyias extrangeras; però es necessari que siguin bonas. Y com ni la d'ara ni la del any passat ho son, el seu fracás ens omplena de joia, puig ja es hora de que'ls empresaris d'aquí y'ls cómichs dolents d'allá comensin á comprendre que á Barcelona *on n'est pas si bête que l'on veut croire*.

REVISTA MUSICAL

No pensavam tornar á parlar de la temporada del Liceu qu'ha terminat ja, puig ni'l quadro de companyia, ni la *novetat* d'obras com *Gioconda*, *Mefistófele* y *Aida*, ens havian atret á perdre una nit en nostras *Arenas*, ni menys encara á embrutar paper pera parlarne. Però va lograrho'l reclám de la *Serenata* del *Don Joan*, de Mozart, y encara que ab el natural rezel, ens hi varem deixar caure. Y heusaquí que nostra conciencia's creu en el dever de fernes escriure pera realisar un acte de justicia que sigui al propi temps la millor proba de la imparcialitat que presideix sempre á nostras apreciacions, bonas ó erradas, però may inspiradas en altre móvil que'l de la sinceritat més absoluta.

Varem atacar al baritono senyor Blaxter en sa interpretació de *Tannhäuser* perque creguerem qu'ho merexia, y varem ésser més enérgichs ab ell que ab els demés can-

tants, perquè tenim dret a exigirli més a n'ell que a tots els altres plegats, donada sa reputació y sas mateixes dots artísticas. Però ha vingut *Aida*, y en ella aquest baritono'n's va oferir un treball de primer ordre. Quina diferencia entre'l Wolfram y l'Amonasro! ¿Està precisament en la oposició y en la diferencia de valor artístich d'aquests personatjes la causa de que'l senyor Blanxart estigui tan bé en aquest com malament en l'altre? Lo cert es qu'en *Aida* dit baritono hi està molt bé, que's compenetra ab el tipo, troba sa interpretació justa, li dona gran relleu sense per'xó exagerarlo; en una paraula, com artista y com a cantant mereix l'aprobació més lleal. Li haviam sentit altràs vegadas, però may haviam trobat un domini tan gran de la seva part ni un tan gran acert en tots els detalls. En el fraseig sobre tot va estar verament superior, puig la claretat y la justa expressió que hi donà, no estém acostumats a trobarlas en nostres cantants d'òpera.

Y una qualitat tant ó millor volém alabarli, per lo mateix que tant el varem criticar en aquest punt, y es la serietat sorprenent de que va donar probas durant tota la vetlla ab tot y ésser el seu *benefici*. El camí de la *conxa* del apuntador, y'l tirar petons al públich, y altres excessos pera fer allargar las ovacions y repetir las *passas*, semblà de cop haverlos oblidat per complert. ¿Serà qu'en Blanxart es capàs d'escoltar un bon consell, donat sols mirant el seu bé? En aquest cas encara n'hi donariem d'altrès y, valguin per lo que valguin, allà van:

En primer lloch, el senyor Blanxart deu procurar *estudiar* a Wagner, si vol continuar tenintlo en el seu repertori, perquè'ls coneixements que'n té son els de tots els cantants d'òpera, y ab això sol, cregui qu'aviat, però *aviadet*, no s'anirà enlloch. Com més el públich vagi coneixent y *entrant* en las creacions wagnerianas, més se'n adonarà de las deficiencias d'interpretació, dels verdaders *crims* qu'ab els seus personatjes cometen la quasi totalitat de nostres cantants, y més exigent serà com ha succehit ara en *Tannhäuser*. Ha de procurar, donchs, fer un viatjet, aixis que li vagui, encara que sigui en *bicicleta*, pera convences de que'l Wolfram y l'Hans Sachs y'l Wotan encara no'ls coneix ni de vista. Y després de conèixels, assimilársels, qu'això ja es més difícil; però creyém reconèixeli condicions naturals pera poder arribarhi, si pogués posarhi lo més essencial, la *voluntat* de ferho. Ab talent y voluntat se consegueix tot, y creyém qu'en Blanxart podria conseguirho.

Y en segon lloch, deuria procurar despendres immediatament d'aquell to mitj ploràner, planyivol (*quejumbroso*, si ho vol en castellà) ab virtut del que ho canta tot ab el

mateix accent. Això es un ressabi del *Hamlet*, obra que va formar la base de la seva educació artística. Y si vegés què poch li escáu en el *Don Joan*! ¿Que no coneix el *Tenorio*? Donch vegi si en Calvo'n's hagués surtit a fer aquest tipo a tall d'*Hamlet* què hi hauria dit! Y sobre tot, en aquella *Serenata*, la propia música, maravella de delicadesa, li dona ja feta la interpretació. Vol dir això que las queixas que'n Blanxart exhalava s'han de guardar pera un'altra ocasió, com també las xurriacadas qu'en Goula donava als violins pera que marquessin els *pizzicatos*, que, fill, ni qu'en Mozart fos el ball de las horas! És a dir, què després d'esperar per tota una eternitat que aquí se'n dongui un'obra de Mozart, un de tants monuments artístichs com va deixar aquest inspirat músich, hem de presenciar com se destrossa un fragment d'ells, ab el mateix atreviment é ignorancia que'ls senyors de la Junta de propietaris clavan el seu busto daltabaix de la escala d'*honor* del teatre. Y quan vingui un foraster li explicarém: — Miri, en aquesta capelleta'ls nostres pares, qu'encara sentian de tant en tant alguna òpera de Mozart, hi posaren el seu busto, a falta del de Beethoven, que per ells no era prou músich d'òperas, ó del de Wagner, qu'encara no havian sentit anomenar, ni falta que'ls feya; però ara la Junta no ho troba prou artístich, y'l pobre Mozart se'n ha d'anar a las golfas ó potser als encants, pera cedir el lloch que ocupava, segons malas veus, a n'en Milà y Pi.

Donchs tornant a n'en Blanxart, y prescindint de la *Serenata*, que no va resultar per la causa indicada, varem sentirli, ademés per la magnífica execució d'*Aida*, dugas cançons de torna, molt ben cantadas, però molt, que corroboran nostras afirmacions. Abdugas entran en el to planyivol d'aquest baritono, y per'xó varen surtir tan ben ditas. La cansó gallega, melangiosa com totas las d'aquell país, semblava escrita expressament pera en Blanxart, y lo mateix podém dir de *La Farigola*, hermosa melodia sobre una poesia de mossèn Cinto (y ab aquest nom ja està tot dit), original del distingit compositor en Borràs de Palau, qu'ha fet, pel nostre gust, la millor cansó qu'ha surtit de bon temps a n'aquesta part. Sa melodia es inspirada de debó, ab un cayent que s'agermana perfectament ab la lletra. Hem de felicitar de cor al seu autor y desitjar que'ns dongui aviat fruyts semblants, puig tenim dret a esperarne.

Y després d'haver sentit cantar en aquella gran sala en català, com ho sentirem l'any passat ab el *Hänsel*, ab tan bon efecte y tan bona rebuda per part del públich, ¿qué hi diuhen els senyors propietaris? ¿Serian capassos de deixar cantarhi un'òpera sencera, encara que no fos més que *por via de ensayo*?

Però ja'ls sentim contestarnos:—Què diu ara! ¿Que's pensa qu'hem recobrat el sentit comú?—

Ay! dispensin. Ja no me'n recordava que no'n tenen.

JOAQUIM PENA.

REVISTA DE REVISTAS

La *Revista de la Asociación artístico-arqueológica barcelonesa*, que dirigeix nostre amic en Pelegrí Casades y Gramatxes, publica articles de Berlanga, Pié, Grahit; aixis com una *Taula del Cartulari de Sant Cugat del Vallés*, y una reproducció del claustre de Sant Francisco de Paula de Barcelona recentment descobert.

La revista *Arxius de Cirurgia* publica un sumari format d'articles de Jordi Muntaner, Pau d'Areny, P. Manaut y Taberner, Pont d'Herni, etc.

El número d'abril de *Hojas Selectas* resulta interessant, com els números anteriors, tant per lo escullit del text, com per la calitat y bon gust dels grabats.

Hem rebut també'ls números de janer, febrer y mars del *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. En el de janer s'hi llegeix la relació d'una excursió al país d'Arán, per L. Fontan de Négrin, secretari adjunt de la secció dels Pirineus centrals del «Club Alpi francès». En el de febrer, a més d'una necrologia d'en Francisco de Sales Maspons y Labrós, per Cels Gomis, s'hi llegeixen *L'excursionisme y'l folk-lore*, del mateix autor, y unas *Notas folk-lòricas* relatives a la literatura popular de l'Alguer (Illa de Sardenya), degudas a n'en Ramón Clavellet. Y'l número de mars publica un article dedicat també a n'en Maspons y Labrós, per en J. Maspons y Camarasa, aixis com una crònica destinada al moviment excursionista al estranger, y un grabat representant la fatxada de la casa Gralla, monument artístich desaparegut de Barcelona.

La important *Revista Luliana*, en son número de mars, conté un fragment de la conferència *La Filosofía Nacional de Catalunya*, que'l director de dita revista, mossén Salvador Bové, llegei al Ateneu Barcelonés la vetlla del 17 de mars, continuant el folletí *De immaculata beatissimæ virginis conceptione*.

Pel y Ploma de febrer publica articles de Z., fragments del poema de Joseph Maria Roviralta *Boyras-baixas*, poesias de R. D. Perés y Apeles Mestres, y un article (en valencià) d'Eduart L. Chavarri, titulat *Santiago Rusiñol en Valencia*. En sa part artística publica grabats de Lluís Bonnin, Riquer, Llimona y Casas.

El número de *Nuestro Tiempo* corresponent al mes d'abril es notable per la importància de sos articles. L'estudi *El ejército mexicano*, per Genaro Alas, y *La política italiana*, per Aniceto Sela, figuran dignament al costat dels treballs de Canals, Alvaro de Albornoz, Abella, etc. Recomaném als llegidors un interessant estudi titulat *La arquitectura cristiana en Cataluña* (períodes llatibizants y primera època del romànic), de Vicente Lampérez y Romea. Il·lustren l'estudi grabats que reproduheixen alguns dels més notables monuments arquitectònichs catalans, com Sant Pere de Galligans (Girona), Santa Maria de Besalú, Sant Jaume de Frontinyà, Santa Maria de Ripoll, etc.

L'últim número de la revista de ciencias y arts *La Lectura*, de Madrid, porta un sumari escullit, figuranti, entre diversos treballs de Maura, Blanca de los Rios Lampérez, Cubillo, Velasco, Prida y Vera, un hermós estudi del artista català Joseph Lluís Pellicer, degut a la ploma de l'Apeles Mestres. En las *Notas Bibliográficas* s'hi llegeixen crítiques de Unamuno, Adolfo Posada, R. D. Perés, Martínez Sierra, etc.; essent també ben nutridas las seccions de *Revista de revistas*, *Información* y *Libros recibidos*.

Heusaquí'l sumari de *La Rassegna Internazionale* de Roma (1-15 d'abril): Raffaello Giovagnoli: *Il ministro Nasi e l'opera sua*; Luigi Suter: *Tranquilla di sensi*, atto IV e fine (commedia); Emma Perodi: *I prigionieri dello Spielberg in luce austriaca*; E. M. Baroni: *Eterno femenino eritreo*; Pietro Pagnini: *Sul modo di produrre la luce*; Desiderio Malonyay: *Le tre Giuditte*; Luciano Zuccoli: *Uomini e fatti della vita italiana*; Sem Benelli: *Scene di vita antica e moderna*; Henri D. Davray: *Cronaca inglese*; Cesare Levi: *Cronaca drammatica straniera*. L'article *Eterno femenino eritreo* està il·lustrat per grabats notabilissims.

Universitat Catalana publica articles de Gay y Montellà, Vilanova, Seguí, Folch y Capdevila, etc.

També hem rebut las revistas *Hispania*, *Præco-Latinus*, *La Revue Hebdomadaire*, *L'Européen*, *Le Ménestrel*, *La Alhambra*, etc.

NOCTURN

Sota un celatje vert de fullas dolsas
ab raigs de lluna plena entrellassadas,
y sobre un jas senzill d'humidas molsas
he copsat la serena y las rosadas.

El surtidó, esgranant fresca canturia,
ha endinzat en mon somni las cadencias
que va apendre en els temps de la velluria
dintre'ls jardins embolcallats d'essencias.
A mon capsal la estatua de marbre
destellava guspiras argentinas;
entre mitj de las brancas de cada arbre
penjavan nius d'aucells, com las boyrinas
que penjan á las horas vespertinas.

Els lliris, las camelias y las rosas,
destrenavan sospirs tot abessantse,
y's fonían en trovas amorosas,
ab las flayres més suaus embolcallantse.
Las fullas tremolavan ab tendresa,
sentintse acariciar pel dols oratje;
las ombras expandían gentilesa,
surant entre las llums del bell paratje.

Un'arpa ha ressonat, com l'armonia
d'un petó nebulós de las estrellas,
y al caure en el jardí sa melodia,
s'han colltorsat las flors y las poncellas,
pera escoltar tan fonda poesia.

PERE PRAT JABAL-LÍ

JOCHS FLORALS DE BARCELONA DE 1902

VEREDICTE

Premis ordinariis

Flor natural. — Premi: Núm. 16. Creixensa. Lema.
¡Excelsior!
Accéssit primer — Núm. 99. Egloga. L. Lied.
Accéssit segon. — Núm. 32. La font del Monjo. Lema.
Flor robada al claustre.

Englantina d'or. — Premi: Núm. 21. La deixa del
geni grech. L. *Le jour ou nous avons reçu le grand*
Homère. A Chénier.

Accéssit primer. — Núm. 156. Agullas Blavas. Lema.
Mais tu rêves, l'esprit perdu dans le passé, — le visage
tourné vers le ciel. C. Guerin.

Accéssit segon. — Núm. 181. La llengua trossegada.
L. *Romans simbòlics.*

Viola d'or y d'argent. — Premi: No s'adjudica.
Accéssit primer: Núm. 213. Retorn. L. *En el temple.*
Accéssit segon: Núm. 232. Tres Floretes Francescas.
L. *Benedetto sia il padrone del giardino.*

Premis extraordinariis

Copa artística (oferta pel Consistori). — Premi: Núm. 73. Jacobé.

Premi (del Iltm. y Rvdm. Sr. Bisbe de Vich). — Número 207. Traducció del himne litúrgich «Ave Maris Stella.» L. *Salve.*

Objecte d'art (del Excm. Ajuntament de Tarragona). — Núm. 173. La Rosius. Croquis Aranés.

Premi (del Iltm. Ajuntament de Sarriá). — Núm. 38. Al cim de la montanya.

Objecte artístich (ofert pel periòdich JOVENTUT). — Núm. 282. De la vida. L. *Vent.*

Objecte artístich (ofert per la «Lliga Espiritual de N. S. de Montserrat»). — No s'adjudica.

Premi extraordinari (creat pel Consistori). — Número 110. Parellas. L. *Tothom es dít de sol.* Goethe.

Accéssit. — Núm. 84. De la terra. L. *Poesia catalana, — com te vas emmalaltint!*...

Barcelona, 26 d'abril de 1902. — P. A. del Consistori. — Lo Secretari, Víctor Brosa y Sangerman.

NOVAS

En resposta al ofici que la *Unió Catalanista* va rebre de la Comissió del monument al doctor Robert, la Junta Permanent de la *Unió* ha enviat el següent:

«*Unió Catalanista.* — Junta Permanent. — La *Unió Catalanista*, quina capital importancia dintre del Catalanisme havia sigut sincerament reconeguda pel doctor Robert, admirador entusiasta de la ferma perseverancia ab que la *Unió* manté y propaga las Bases de Manresa, coadjuvará á l'obra de perpetuar la seva memoria, per lo que's complau en acceptar el vostre convit. Emperó tenint en compte qu'han d'ésser tots els estaments els que donguin son tribut d'admiració envers l'home que fou espill de mestres, de metjes y de ciutadans, aquesta Junta Permanent ha acordat, en sessió d'avuy, recomanar á las entitats adheridas qu'en las llistas de suscripció que s'obrin en sos respectius locals sols s'admeti la quota máxima d'una pesseta, pera que aixis hi puguin contribuir de bon grat tots els catalans que sentin bategar son cor al recort del que fou en Bartomeu Robert.

Barcelona, 28 d'abril de 1902. — El President, Joseph M.ª Roca. — El Secretari, M. Rocamora. — Senyor President de la Comissió del monument al doctor Robert.»

Aixis mateix ha circulat á totes las entitats adheridas á la *Unió Catalanista* el següent ofici:

«*Unió Catalanista.* — Junta Permanent. — Las virtuts qu'adornavan á n'en Bartomeu Robert l'han fet digne de que'ls seus germans de Patria li aixequin un monument que fassi perdurable la seva memoria. La *Unió Catalanista*, per la qu'ell demostrava especial predilecció, no pot ni deu deixar d'estarhi representada, á quin objecte aquesta Junta Permanent vos recomana qu'obriu llista de suscripció en la entitat de vostra digna pre-

sidencia, pregantvos ensemps que sols s'admeti la quota máxima d'una pesseta pera que aixis tothóm hi puga contribuir, tant si son socis com no, y de tots els estaments, edats y sexes. També os fa avinent que no s'acceptin llegendas ni inicials, puig desdiu de la serietat de la idea.

Deu vos guardi molts anys.—Barcelona, 28 d'abril de 1902.—El President, Joseph M.ª Roca.—El Secretari, M. Rocamora.»

Després d'aquesta comunicació sols ens cal dir que, conformes ab el contingut de la mateixa, admeterem els donatius qu'en aquesta redacció's dpositin y que no excedeixin de una pesseta. De las cantitats recaudadas en el primer moment ja'n ferem entrega á *La Renaixensa*, en quinas columnas han aparegut consignadas junt ab els noms dels donants, ascendint á la suma de 177'50 pessetas.

El passat diumenge á la tarda tingué lloch en el palau de Bellas Arts una sessió necrològica dedicada al doctor Robert per l'Academia de Higiene de Catalunya. Parlaren els doctors Xalabarder, qui estudiá á n'en Robert com á metje; Fontbona, que l'estudiá com á catedràtic oficial y com á mestre venerat per sos deixebles; y Queraltó, qu'estudiá á n'en Robert com á sociólech.

La sessió resultá digne del fi ab que s'havia organísat. Els conferenciants foren molt aplaudits per la nombrosa concurrència que omplí'l saló de la reyna regent, entre la que hi figuravan representants de varias entitats catalanistas y de moltras corporacions mèdicas.

Havia sigut colocat dalt del estrado un gran retrato del doctor Robert voltat de glassas negras.

Hem rebut un exemplar de l'allocució que l'Ajuntament de Sitjes endressá á tots els vehins d'aquella vila, y forasters, iniciant una suscripció per aixecar un monument al doctor Robert en la vila esmentada. Al efecte quedaren nombradas una comissió central resident á Sitjes, y un'altra á Barcelona.

També hem rebut de diferentas entitats catalanistas establertas en tots els indrets de Catalunya, invitacions pera concorre á las varias sessions necrológicas y funcions religioses dedicadas al finat. En la impossibilitat d'atendre á totas ellas, éns limitém á darne compte en general, com devém ferho aixis mateix dels diversos y nombrosissims Ajuntaments qu'han honorat y venen honorant la memoria del doctor Robert ab actes que perpetuhin sa memoria, com son els de donar son nom á un dels carrers de las poblacions respectivas, etc., etc.

Nostre estimadíssim amich, el gran poeta mossén Jacinto Verdaguer, segueix bé en la terrible malaltia que'l postrá en el llit. Confian els metjes, qu'entrará prompte en convalecencia. Inútil es dir lo molt que'ns n'alegrém.

Ja que parlém de mossén Cinto, no estaria de més que fessim algunas observacions sobre las malas veus y pitjors llevors qu'encara escampan els seus enemichs: però preferim deixarho pera més endavant, limitant-nos á dir pera avuy als perseguidors de mossén Cinto que fassin els possibles pera evitarla una campanya, porque de segur els será molt poch profitosa.

La nit del dissapte tingué lloch en l'Ateneu Barcelonés l'acte ja anunciat en nostre número anterior de donar lectura de la darrera obra de mossén Jacinto Verdaguer *Flors de Maria*, veyentse'l local ple d'una concurrència distingida.

Avans de la lectura, nostre company Busquets y Punset feu la presentació de l'obra en sentidas frases, que li foren molt aplaudidas. Acte seguit el reverent mossén Jaume Estebanell llegí'l prólech del nou llibre y varias de las delicadas poesias que l'integran y que foren ohidas y celebradas ab fruhició. Doná'l senyor Estebanell per terminada la lectura fent un discurs en el que, si bé es cert que formulá judicis ben atinats respecte á la trista situació que travessa'l gran poeta, afegintli consideracions de caràcter personal, no ho es menys que certas exhortacions que feu al públich, referents á la necessitat de confessar y combregar, no foren del complert agrado d'una part d'aquell, per més que'l reverent Estebanell escoltés aplausos.

Dihém aixó porque, ab posterioritat á dita vetllada, hem rebut d'un benivolgut amich nostre, soci del Ateneu Barcelonés, una carta sollicitant la inserció en aquest periódich d'una protesta qu'ell, juntament ab altres, publicaren contra'l reverent Estebanell, per rahó, segons diuhén els firmants, de haver sigut rebuts per dit sacerdot ab poca tèmperansa quan anaren á manifestarli son disgust per las exhortacions qu'havia fet en plena cátedra del Ateneu, lloch qu'ells consideran ben lliure pera exposarhi tota mena d'ideas religioses, mes no pera ferhi prédicas que, á son entendre, son propias sols de las iglesias.

No insertém dita protesta en vista de sa extensió, y en atenció, además, á que ja se'n haurán pogut enterar nostres lectors per la premsa diària. Sols ens cal dir qu'en aquest assumpto'ns abstenim de pèndrehi part, deixant que tothóm fassi, segons sa opinió, las consideracions qu'estimi oportunas. Si es censurable ó no es censurable'l procedir del

senyor Estebanell, ho dirà la Junta Directiva del Ateneu, a la qui s'han dirigit els firmants y a la qui toca decidir sense contemplacions per una ni per altra banda, cas que la qüestió valgui realment la pena, com es de suposar.

El reduït número d'exemplars de *Flors de Maria*, tirats en paper de fil, que's posaren a la venda, segons s'havia dit, al final de la vetllada, quedaren promptament agotats.

Galantment invitats assistirem diumenge a la festa que celebrà'l cos de somatents armats en la finca-fàbrica Ricart, de Sant Martí, ab motiu de benehirse la senyera.

A pesar de dominar en tot el recinte'l sagell oficial que's vol donar a tot lo qu'es ben de la terra, ens consolarem molt al respirar, sobre tot en el reclòs ahont se celebrà la festa principal, un ayre ben catalanesch.

Al acte hi assistiren els senyors governador, president de la Diputació, Güell y Bacigalupi, Badia y Andreu y altres.

També hi assistiren el senyor bisbe de Solsona y'l vicari general de nostra diòcesis doctor Cortés, qui celebrà la missa de campanya, predicant l'esmentat bisbe de Solsona després de benehir la senyera.

Després se passà revista de somatents, y als acorts de la marxa real varen aviar-se 800 coloms missatjers. A las dugas se celebrà un gran banquet al ayre lliure, brindant els senyors Manzano, Rañoy, el senyor bisbe, un capellà castrense y'l regidor senyor Cambó, que com era del cas va ferho en català. No cal dir que foren aplaudits.

El dia 5 del prop vinent mes de maig, a las deu del mati, tindrà lloch en aquesta Audiencia la vista del recurs contra l'auto de processament interposat pels advocats defensors dels 26 processats que resultaren del empresonament de 30 catalanistas qu'honoraren ab coronas de llorer la memoria del immortal patrici en Rafael de Casanova la nit del 11 de setembre passat.

L'«Agrupació Catalanista» de Palafrugell, ab fetxa 13 del passat abril, endressà un valent manifest als ampurdanesos, en el que hi batega un ferm esperit lliberal, ensemps que una adhesió entusiasta a las Bases de Manresa en son més pur radicalisme.

Viscan molts anys els companys de Palafrugell.

Al Circul Artístich tingué lloch dilluns a la nit un concert de piano a càrrech de l'avenatjada deixeble d'en Vidiella senyoreta Carme Aznar, qu'obtingué un éxit. El nombro-

sissim públich qu'havia assistit al concert li aplaudi molt la execució de la *Keisleriana* de Schumann, *Dans les bois*, de Liszt, la *Sonata* de Weber, *Estudi* de Chopin y *Papillons* de Rosenthal. Tants foren els aplausos que rebé la senyoreta Aznar, que's vegé obligada a tocar, fora de programa, el *Minuet* de Paderewsky y altres pessas.

Del «Centre Català» de Paris hem rebut el programa de la vetllada literaria y musical qu'en la sala de festes de *Le Journal* ha de celebrarse'l dia 4 de maig, en commemoració dels Jochs Florals d'enguany a Barcelona.

El Liberal del passat dilluns, en un article firmat per un quidam que segons sembla fins serveix pera fer el valent, ens ataca (valent y tot) vergonyosament y sens anomenarnos, com ja es costum en las columnas de *El Liberal* sempre que's tracta de JOVENTUT.

Ja'n parlarem un altre dia d'aqueix article, per si nostres llegidors hi volen riure una miqueta dominant el fàstich natural. De moment consignarem que'l article's refereix a mossén Jacinto Verdager, y que *El Liberal* també diu que'l gran poeta pateix miseria.

Avuy sols recomanem a *El Liberal* que quan se'n torni a Madrid digui ben alt als seus paisans: «¡Verdaguer en Cataluña se muere de hambre!...» Però qu'en veu baixa no's descuydi d'afegir: «Como nos moriamos nosotros!»

Perque es d'aixó precisament de lo que plora la criatura, y cal no oblidar aquesta màxima moral: «hi há gent que sols pensa en la caritat quan ella necessita que n'hi fassin».

Ves si n'es d'hidalgo'l senyor Liberal! Ja se sab: aqueixa gent, com més hambre més hidalgos.

Créguins: tòrnissen a Madrid, qu'aixó es la lluna. No fos cas qu'encara haguessim de organisar una *corrida* a benefici seu.

Publicacions rebudas:

Estudios micrologísticos (servicio de seguridad), per Lluís Sanfeliu, según tinent del batalló de cassadors de Figueras, núm. 6. Aquesta obreta ha sigut publicada per la *Revista de Infanteria*.

Lo comte Gari, cansó popular catalana, XXV de las publicadas pel «Cançoner Popular», ab lletra, música y notas folk-lòricas, é ilustrada ab un dibuix de l'Olaguer Junyent. Preu, 10 céntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

L'ATLÁNTIDA

Fa vinticinch anys que 'l Consistori dels Jochs Florals de Barcelona saludá l'aparició en nostra literatura del gran poema de mossén Jacintó Verdaguer *L'Atlántida*, concedintli un dels premis extraordinaris.

Pera celebrar el XXV aniversari de tan gloriós aconeteixement, JOVENTUT se compláu avuy en anunciar á sos llegidors la próxima publicació d'un

SUPLEMENT ARTÍSTICH-LITERARI,

entenent que un poble que com el nostre té ja forsa motius pera considerarse culte, veurá ab bons ulls que hi hagi qui com nosaltres (mes ó menys modestament, segons nostras forsas), honri ab el degut entusiasme obras que, com *L'Atlántida*, son joya preuhada de la literatura catalana y constituheixen un monument immortal del art de nostra patria.

En el dit SUPLEMENT donarém á coneixe varias ilustracions de *L'Atlántida*, degudas á nostre estimat amic y colaborador l'Adriá Gual.

Res hem de dir de las condicions materials, bastant consignar que'l paper será'l mateix qu'en tots nostres suplementes artístichs havém empleat, y que'ls grabats y tiratje á varias tintas farán honor sens dubte als acreditats establiments d'en Joseph Thomas y en Fidel Giró.